LO ROSER DE LAS PRESAS

Era mitja tarde quan eixíam d' Olot seguint l' ample carretera qu' ha d' arrivar á Santa Coloma. Lo día pintava be, puig si al matí semblava enfurrunyat y á punt de favorir las granotas ab la pluja de costum, després mudá de pensament, per motius que 's desconeixen, y deixá veure 'l sol qu' enguany gasta molts compliments per presentarse.

Al darrera nostre s' allunyava lo mitj coco gegantí de Sant Francesch y creixían las siluetas dels *Rasos de Monnás*, *Pich de las Bruixas* y *Bassegoda*, vigilantlos á tots lo *Canigó* ab sa vesta blanca bon tros esparracada. Al enfront la *Pujada de la Solfa* semblava convidarnos al joch de *las montanyas russas*, com si jochs hi cabessen entre las runas de *Bo de Tosca* que donan trista y acabada idea de lo que dehuen esser Nínive y Babilonia destruidas per la maledicció del Cel. Sort que la primavera tot ho enjoya y muda aquell lloch de desolació en jardí xamosíssim, encatifat de vert, ab esplets florits per tots costats y una rosada de bolbas d' or que la gódula no escasseja.

Avant y fora, que no hem de pujar, no, los cingles del *Grau*, ni enlayrarnos com las áligas á *Sant Miquel de Falgás*. La tasca es més curta, un bocí de riallera plana, després trencar á l' esquerra cap á un poble arraserat al peu de enboscadas montanyas y... ja hi som.

¡Y quin carrer mes llarch avans de arrivar á la plassa! Si de altres aixís ne contés Las Presas fora un Londres, mes com no 'n te cap enveja, tot s' ho ha gastat en una sola espinada. Jo desde are li dich que si 's tornava com la capital inglesa no lluhirian sas fadrinetas tant agradosa cara, enjoyada ab los colors de bona salut que no més donan l' ayre pur y 'l sol lliure de trenyinas. ¡Quin bo feya veure aquell ramell de poncelletas festejadas per espigats minyons de vermella barretina! ¡Visca Catalunya!... y á qui no li plagui lo va-y-ve de tantas rosellas ja pot tocar lo dos, que ni te gust ni 'n tindrá may de sa vida.

Comensa la sardana. ¡Mare de Deu! mitj Olot ha fet cap á la festa, tant la jovenalla com altres que no ho son, peró que de bona gana baratarían l' *esperiencia* per un xich mes de dalé á las camas. ¡Mal llamp de temps que passa y que no torna! La vida es aixís y tant val garbellar aygua com plorar lo que no te remey.

Vinga la rodona y... puntejemla. Richs y pobres, pagesos y senyors, vells y joves, tothom trau fabas d' olla, oblidant los convencionalismes del mon. Aquí la *democracia* no 's predica ni serveix d' esqué per pescar tontos, mes se *practica* de bo de bo, naturalment, á la catalana, y aixó es mellor que las arengas d' uns cuants xerramecas que tot ho enpastifan.

Lo brenar no 's pot quedar enderredit y las finestras de tots los hostals vessan núbols d' olors que fan brollar la saliva recordant los sabrosos *cap y pota* de xay, l' *estofat ab picada* y 'l tendre *pollancroni rostit* que sens mastegar s' empassa. La *llantia* al mitj, un bon amanit d' olivas y..... ¡vingan penas! Després més ball, fins que las camas digan prou.

Ja es hora de que quiscun torni á son barri. Digám adeussiau als patricis de *la Mata* y demés eccel-lents amichs. Son tots tant bona gent que 'l despedirse es l' única escena poch agradable de l' espedició.

¡Oixque petita! y cap á casa, que avuy avans de cloure las parpellas pensarem: Tot ha anat be y de tardes aixís moltas ne vingan, puig si certs desenganys posan arrugas al front, no n' hi posará, no, lo Roser de las Presas.

¡Alabat sia Deu!

SEBASTIA SANS.

AMOR D' ANGELS

I

Bullía en mon jove cor, ja de temps, una passió muda, gran, sublim. Estimava un ángel d' aquestos que han sigut posats sobre la terra pera embellirla, ab idéntich destí que las flors. La estimava, com s' estima á las primeras febradas de la jovenesa, ab aquell foch verge, cor novell, pur idealisme y somnis flayrosos, sens mácula de alé llotós; sempre ab constant idili y creixent entussiasme.

Aquell ángel era la fada que cent nits havía somniat que rondava ma capsalera, envolta en mantells de neu y de rosa que semblavan ventijol teixit. Ab ella pensava tot lo sant jorn y sens ella era l' home més infelís que s' arrossegava per la terra, sobre aquesta vall de llágrimas, gávia de l' esperit volador, empresonat.

¿Per qué la estimava? .. No ho sé, perque may he pogut donarme compte de quan, ni com comensí á estimarla. Lo cas es que m' atreya ab aquesta forsa irresistible y poderosa qu' encara ningú ha pogut clarament esbrinar, esplicar ni enten-

dre á fons, y per fí haguí de declararme vensut y estimarla ó morir de anyorament.

Una ocasió, tímida é indiscretament vaig declarar, ignocent, lo que dintre del meu cor sentia, en lo més íntim de mon ser, y ella correspongué ab aquell mutisme que traduhit en paraulas deuría volguér dir:....—M' ho pensava!... Sentia, com tú, fa molt temps, mes ma condició de dona era la d' esperar que explotés ta passió y m'ho confessessis ingénuament.—¿Nos habiam comprés?... No ho sé!... Sos llavis quedaren muts y sellats, com los d'una estatua de marbre, son pensament absort, sa mirada humil fixada á terra y sas galtas encesas com las flors del magraner...

II

Passaren dias y més dias, mesos y més mesos; jo no sé pas quants. Mon estat era frenétich, trist, abatut. Era un náufrech del dupte que lluytava ab las amargantas onas de mon esperit. Molt esperava, molt estimava, més res ne sabia...

Després de mil cavilacions me llensí per fer l' últim esfors. Agafí la ploma entre mos tremolosos dits y vaig escriure la següent lletra:

«Srta. D.ª P. de D. de F.
Barcelona

Senyoreta P.: Un secret que pera vosté ja no ho es, y que fá molt temps guardo dins mon cor, m'empeny á pendre la ploma y á escríureli aquestas respectuosas ratllas.

Si jo l' estimo, perque á la fí cal confessarho, tinch també coratje per assegurarli qu' es ab tota bona intenció del home honrat quan tracta ab una senyoreta virtuosa, com en tant alt grau es vosté y tota sa familia.

Ja vaig manifestarli un jorn lo meu cor y sap també quins son los bens de fortuna que posseheiré un dia, essent cridat hereu per mon senyor pare. Dignis, donchs, contestarme y dir-

me si puch tenir cap esperansa. Mentres espero, patiré tot lo temor que una negativa pot fer sufrir á un cor tan sensible com enamorat bojament de sos mérits; mes siga la que 's vulga la resposta, cregui ab tota fé que no deixará may d' ésser sempre més son respectuós admirador aquest son afectíssim servidor Q. B. S. S. P. P.

E. P. A.
B. 6 Maig de 1884»

III

Després de sis dias, que foren pera mí sis anys, vaig rebre dintre d' un sobre timbrat la carta esperada, que lletra per lletra deya:

†

«Sr. D. E. P. A.
B.

Senyoret E.: Ha vingut á mas mans la sua carta, com ploguda del cel y, confosa per son contingut, tinch valor, encara que no deuria contestarla sens permís especial de mos senyors pares, de ferho, atesas las garantías que m' inspira son formal carácter y ser persona molt coneguda de mí y de tota ma familia. Jo l' am; mes no ab aquest amor terrenal, sino com un germá, com un bon amich, tal volta com estiman los ángels allí al cel. No ho sé, mes jo no podría ferlo may felís, perque no he nascut per cap home y si tan sols per mon Deu y Senyor, que fora del seu amor no 'n vull cap altre. Ni mon destí ni ma vocació m' hi crida. Busquí vosté sobre la terra á altra dona més digna de son amor y de segur li obrirá lo seu cor y en ell trobará la ditxa, amor y felicitat que pot gosarse en aquesta vall de llágrimás si es que 'n tinga mica. Vosté ha somiat en mi y jo, pobre criatura, no posseheixo lo que ella de segur li donará perque sabrá estimarlo com se mereix.

Lo temps li donará satisfaccions d' aquest aparent desayre que cregui que no es altra cosa que la confessió més ingenua que li fa lo meu cor y com á tal prénguila y respéctila.

Siga vosté ditxós sobre la terra com li desitja aquesta respectuosa amiga y S. S. S. de cor, en nostre senyor J. C.

P. de D. de F.
Barcelona 10 Maig de 1884»

Aquesta carta va deixarme atontit, navegant en mitj d'una mar de fel y tirantme per terra tots los castells que havía fet ma desbocada imaginació. Vaig passar no sé quant temps que no era jo mateix y á consecuencia de mas cavilacions sufrí una enfermetat de quals consecuencias n'arrossego avuy encara rastres.

IV

Fa avuy un any poch més qu' aquell angelet caygut del cel en nit estrellada va entrar á una comunitat de Salesas del Regne, deixant lo mon que aburría ab totas sas galas y vanitats pera consagrarse de ple ab totas sas forsas y facultats, talents y sentits al sant amor de Deu, tendre aspiració de tota criatura criada á semblansa seva.

Avuy creix, amagada als ulls del mon, en un recó de claustre, creix en virtuts y mérits devant de Deu aquella dona nascuda com la viola boscana, lo llessamí y lo nevat lliri per enviarli sos perfums y delicats flayres com incenser que'ls ángels s' han deixat oblidat sobre la terra.

Era un ángel y un ángel es!... ¿Será una santa!... ¡Qui sap si allí el retiro de sa solitaria celda s' ha recordat alguna volta de mí y demana á Deu me doni sort y ventura!... Si es aixís qu' ell la benehesca y li dongui molts anys de vida y éxtasis d' amor diví, manná de son ánima.

Jo moltas vegadas he pensat respectuosament en sa puri-

sima persona, y may sense por d' embrutar la neu del seu cor, y de baix en baix han murmurat vergonyosament mos llabis una cosa que no sé dir en alta veu, per semblarme fins una profanació.

—¡Llástima de dona per monja!...

V

Han passat vuyt anys d' aquella fetxa, qu' ab lletras buydadas pel foch porto escrita en mon cor. Lo temps tot ho esborra y oblida y ell ha estat qui ab má crudel ha pellat las feridas qu' en mon jónech cor va deixar aquell amor d' ángel.

Mes no es aixís. Avuy, més que may, sento embadalit l'éxtassis sublim d' aquella dona que va crehuar per l' horitzó de mos primers somnis en la primavera de ma vida. Avuy, més que may, l' estimo y l' estimaré sempre més, mentres visca aquesta vida terrenal y després á l' eternitat ab aquest amor ideal, pur, idílich, sublim y etern.

Sols sento un embrás pera correspondre obertament y ab tota llibertat al seu amor cast y sant; me sobra'l cos pera ferho y al meu esperit li fan falta alas pera llensarse com auraneta en las regións del infinit.

Ahir aquella dona moría pel mon, ja que per ell no vivia. Avuy ha mort pel cos, ja qu' en esperit n' estava separada dia y jorn volant pura com la neu al cel. Era un ángel, y un ángel es!... Per xó Deu la volia!...

VI

La profecía d' aquella santa s' ha complert. Avuy estimo á altre dona angelical; estich foll per ella, hi penso de dia, la somnio de nit y sempre constanment estich al seu costat. Si sa vida s' apagués, no podria sobreviurela. Sens la mirada de sos blaus ulls, qué trist que fora lo mon pera mí!

Estimo com no havía estimat may: ab lo pensament, ab lo cor, ab tota mon ánima.

Ella 'm compren y m' estima bojament. Es la dona que havia somiat sempre y que creya no 's trobava sobre d' aquesta terra, si no en ma bullenta fantasía... M' he enganyat!... Avuy tornaria á estimar si es que no ho hagués fet sempre.

Nos estimem ab tota la efusió de nostres tendres cors; som dos sers criats l' un per l' altre, fosos en igual gresol per mans del Totpoderós que regeix los destins de tot lo creat.

Tingué rahó aquell ángel: «*Busqui sobre la terra á altra dona més digna de son amor y de segur li obrirá lo seu cor y en ell trobará la ditxa, amor y felicitat que pot gosarse en aquesta vall de llágrimas...*»

¡Deu li pagui l'inmens bé que m' hafet ab sas oracions, donantli la més prehuada corona de las santas verges!... ¡Deu li pagui, que mon recort, respecte y agrahiment serán eterns...

En lo fosch soterrani destinat á fossar del convent de Salesas de A. que s' escáu precisament sota lo presbiteri de l' Iglesia, dins d' un modest ninxo dels que n' están vestidas las parets, tapat ab mahons y arrebossat y remolinat ab guix dorm son somni etern aquell ángel, mon primer ideal.

Sobre l' arrebossat, ab lletras fetas á má ab un punxó, diu que s' hi llegeix sota una creu aquesta senzilla inscripció:

†

Aquí reposa la Mare Maria de Dol-d' or de Forés
(D. E. P.)
1890

Era son nom de mon... Paulina de Dol-d' or de Forés. Que lo bon Deu la tinga al cel qu' en vida ab sas sublims virtuts va guanyar.

Ditxosa ella!...

EMILI PASCUAL Y AMIGÓ

LA SEGADA

I

Ala segadors,—agafeu la dalla
y 'l barret també—de las amples alas;
si no héu prou dormit—ja faréu mitjdiada,
que la feyna es gran—y clareja l' alba:
ala, segadors —agaféu la dalla.

Feyna del segar—feyna n' es cansada:
cada cop de bras—caurá mitja garba,
apropet tindreu—lo citrell de l' aygua
y 'l porró del vi—que 'l delit engaya:
ala, segadors, agaféu—la dalla.

La jove del mas—vindrá avans de gayre,
portará un cistell—rublert fins la nansa,
pa que Deu nos dó,—metllons y vellanas,
sevas y ensiam—y vinet sense aygua:
ala, segadors—agaféu la dalla.

II

Enguany, gracia á Deu,—hi haurá bona anyada;
los camps son daurats,—la cugula clara,
lo gra n' es senser,—la palla ben llarga,
sis restos ne té—l' espiga més magra:
ala, segadors,—esmosséu la dalla.

La feyna més gran—trevallant s' acaba;
lo rostoll n' es ple—n' es tot ple de garbas,
garbas son de blat—l' herba enguany no es nada,
qu' es any d' abundó—qu' es any de alegransa:
ala, segadors—esmosséu la dalla.

Mentres pica 'l sol—canta la cigala;
una empenta més—y 'l treball s' acaba;
lo mestay n' es llest,—lo forment no encara,
¡deslliureunos Deu—d' una pedregada!
ala, segadors,—esmosséu la dalla.

III

Ala, segadors,—apleguéu las garbas
per fe 'ls gaballons—ans de la vesprada;
rodons ó quadrats—farán bona planta,
seguint la partió—tots ab una ratlla:
ala, segadors,—á recó la dalla.

Quan tot sia llest—n' irém cap á casa,
trompeté al devant—al detrás los altres;
cantaréu cansóns,—cansons y corrandas,
y avans de marxar—cobraréu la paga:
ala, segadors,—á recó la dalla.

D' espigas al camp—moltas n' han quedadas;
los pobrets vindrán—vindrán á buscarlas:
quant n' hi ha per tothom—ningú te recansa,
enguany, gracia à Deu,—hi ha hagut bona anyada:
ala, segadors,—á recó la dalla.

B.

LA PAROLA

De la fábrica de taps al pati 's mostra,
Ran de sos murs, rodona y ennegrida;
Pel bé de nostra industria benehida,
De roja flama la escalfor arrostra.

De los suros del bosch, la flonja costra,
Reb en son fons lo bull qu' es glop de vida,
Mentres la espera ja ab l' eyna amanida,
Lo ferreny toscador de colrat rostre.

L' obrer, quan va á sa tasca, ab goig la ovira
Alsant de fum sa cabellera estesa;
Escup sa xemeneya la guspira

Que l' ayre de la terra esventant, besa,
Y es ella del traball, la excelsa pira
En lo Empurdá per honra y gloria encesa!

FRANCESCH MARULL

* * *

—Deixém está 'ls rems, hermosa,
dexémnos endur pe 'l riu,
que 'ns gronxe l' aura frescosa
d' aquesta vetlla d' estiu.

A la lluna que s' eleva
l' aygua li fa de mirall;
tot es calma...
—Vida meva,
tinch por d' anar massa avall.

Vina á mos brassos, hermosa,
reposa 'l front en mon pit,
ta mirada somniosa,
vagant pe 'l cel infinit.

Ma boca sobre la teva
t' hi porta un bes delirant...
—Torném amunt, vida meva,
que som aprop del saltant!

F. MATHEU.

PEL RIU

Ebro avall, al plé de lluna,
cóm anávam barquejant,
esguardant una per una
las masias del voltant!

¡Qué neta l' aygua baixava!
¡Qué n' estava de seré!
¡Quina fragancia escampava
tanta de flor d' atmetllé!

Arbres, cénias y masías,
depressa varen passá;
y era á Flix que t' entristías
quan la lluna s' amagá.

Mitj somrisent, mitj plorosa,
tot just clarejá 't vejí...
¡Quí llavoras l' hagués fosa
la claror del dematí!

F. BARTRINA

LA MORT

Com surt lo sol al despuntar lo dia,
com esclata la rosa en primavera,
com en l' estiu los dolsos fruyts maduran,
aixís per tú la mort ja es arrivada.
Agraheix al Senyor que te la envía;
granet d' encens que 'l foch sagrat abrusa,
avuy ets tu qui s' ha tornat aroma;
¡tots cremarém per encensar son ara!
Abrássala la mort; qu' are ab veu dolsa,
—Vina, 't diu, estimat, meva es ta vida,
teu mon amor; al só de mas besadas
vull adormirte d' una son eterna.
Envejosos companys: guarníuli prompte
lo llit de nuvis, que l' espós ja frisa,
estén en la buydor sos febles brassos
y sos esguarts s' enlloran de ventura.
La mort ja t' ha arrivat ¡mortal, alégrat!

E. MOLINE Y BRASÉS

DIHENT MISSA

Quan de l' altura ha devallat l' Altíssim,
pera morir de nou, per nostre amor,
lo cant d' un rossinyol, prop de l' Iglesia,
m' ha omplert lo cor de goig.

Mes quan me so girat de cara al poble,
y he reparat que 'l Temple estava sol,
llavors, Senyor, s' ha omplert mon cor de pena
y so esclatat en plor.

Y he dit, veyent Vostra dolsó infinita
y la perversa ingratitut del mon
¿tal volta perque 'ls homens no us estiman
voldría aconsolaus, cix rossinyol?

ÁNGEL GARRIGA, PBRE.

LA PRIMERA VÍCTIMA

PROU que li deya 'l cor! Y de temps ha que li deya! De desde 'l dia que 'l senyor Quirse, l' apotecari, que cada dematí llegeix los diaris de ciutat, al trovarla á la plassa de l' Iglesia, li va dir:

—Y dos, Mónica, ja ho sabéu que aixó de Cuba, diu que s' embolica?,.. Veyám, veyám...—Res més li va dir, pero aquell veyám, veyám, se li va clavar al cor, á n' ella. Prou que ho sabía 'l senyor Quirse, que 'l Tonet, el noy, era al servici... qué volía dir, donchs, ab aquell veyám... veyám?!...

Y, d' esma, clavá la mirada al llampant xalet del senyor *Rudrigas*, d' aquell senyor que venía cada estiu ab tants de cavalls y cotxes y de qui 's deya si cotxes y cavalls li provenían d' una temporada que havía passat allá, fent de... mosso d' una Aduana y una estrenyor de cor li vingué... fonda... fonda, fins á cuidar á afogarla. Y al veure allá baix... lluny del lluny la silueta del Montserrat, exclamá ab una veu tota llágrimas:

—Verge Santa... guardéumel!..

* * *

«Avuy quintan los batallons qu' han d' anarhi,»—li va dir un altre dia l' Apotecari, mirantla ab uns ulls que feyan pietat. Y sigui perque ella mudés de colors, sigui per suavisar la nova, va afegirhi ab una rialleta:—Vaja: avuy, gracias á Deu, eixiréu de duptes: si no li toca, com si no hi hagués guerra... perque á bon segur qu' ab los que hi van, n' hi haurá prou pera deixar alló com una bassa d' oli...—

Y cuyta-corrents, la Mónica, va anar á cal adroguer; hi va comprar un ciri llarch... molt llarch, y ella mateixa 'l va encendre al altar de Sant Antoni. Després s' agenollá, y en la penombra de cap-al-tart, en lo misteri ple de dolsas vibracions que omplía la Iglesia, hi va passar una hora... y duas... sense parpellejar, sense moure 'ls llavis, no més ab una idea, meytat pregaria, meytat exigencia, fixa al cervell:—Sant Antoni... es bon minyó... y es fill meu, guardéumel.—

Y Sant Antoni li va dia que sí... que li guardaría... que no tingués temensa... que per aquella vegada no li havía tocat á ne 'l seu noy l' anar á Cuba...

—Y va sortir de la Iglesia ab una pau divina dintre del cor.

Peró al passarne 'l llindar, vejé la lluna trista... dolsa, aixecantse suaument per damunt dels camps, callats y solitaris... y una ideya la feu estremir: si no li havía tocat á n' ell, los hi hauría tocat á altres, y aquets altres... també 'n tenían de mares que á aquella hora, sota aquella mateixa lluna .. potser mirantse aquells mateixos camps, trisarían igual que ella!...

Y ab aquella ideya, com una llosa sobre 'l cap, s' allunyá murmurant:

—¡Pobres de nosaltres!

* * *

Prou que li va coneixe, encare no 'l va veure al senyor Quirse, l' apotecari, ab la cara allargada, 'ls ulls tristos, las ulleras a coll-y-be sobre la punta del nas y un diari á mitj tallar entre 'ls dits... prou que li va coneixe la mala nova!... no més va tenir de dirli: ¿á quín regiment es lo vostre fill?... Ella no contestá... arrencá un crit... un crit horrorós... Hi van corre las vehinas... la casa s' omplí de gom á gom... Lo

senyor rector prou mirava de consolarla... ella feta una mar de plors, no sentía res... no veya res... més que la imatje, sense solta odiosa, del xalet del senyor *Rudrigas*, excitantli 'ls nervis ab sarcásticas ganyotas...

Després... després era un caos la seva memoria... Sols se recordaba del zum-zum de las rodas del tren... dels xiulets de la máquina del tren, de la foscor del cotxe, mentres allá baix per darrera de las montanyas se dibuixava la primera nota de color de l' auba... y 's feya un xich més clar y veya la fesomía trista del pobre apotecari, acompanyantla en las sevas fadigas. Y 's recordava del seu pobre home, caminant motxo al costat del carro per guanyar las mossadas del pa beney tdel endemá, animant á crits y cops de tralla als matxos ensopits ¡animantlos!... ell que tan aclaparat estava que ni dalit havía tingut per anar á despedirse del noy!... No més li havía dit:—Mónica, li farás un petó ben estret á cada galta... y que Sant Anton 'l *gordi*.—

Y 'l tren corría... y com més corría, més ansia tenía ella de que corregués més... y 'l tren se pará al fi y 'ls mossos de la estació varen cridar: ¡Barcelona!...

¡Quin salt lo seu cor!... ¡ja hi era!... D' allavors fins á la última abrassada quant temps passaría?...

Qui sab! Mal hagués estat un sigle á ella li hauría semblat un instant.

* * *

Lo moll de gom á gom; las músicas tocavan; lo cel blau, pur... seré; l' ayga de la mar, blancá... lletosa. L' apotecari, ab las mans á la esquena, passejantse amunt y avall d' un clar que la gentada deixava entorn la Mónica. Ella, dreta... 'ls ulls inflats y rojos de plorar... mossegantse las unglas... y 'ls dits y tot... mirava Rambla amunt... Rambla amunt...

Y 'l temps passava ..

La gentada 's va somoure .. del lluny soná l' espinguet de las cornetas... acostantse... sempre acostantse y creixent. La Mónica 's redressá més, tot lo seu cos sacsejat per un estremiment nerviós...

«¡Ja son aquí!» cridá tothom. Hi hagué un moment de confusió... la Mónica va sentir los passos acompassats del re-

giment que s' apropava... va entreveure entre 'ls clars de la gent lo to cendrós dels uniformes... y no vegé res més... Uns brassos de ferro la estrenyían convulsivament y un llavis gelats li besavan lo front...

—Fill meu!... fill meu!...—sols deya.

—Mare!... mare!...—sols li contestava.

Y ploravan tots dos... y l' apotecari.

Y la gent feya rotllo murmurant: ¡Pobre dona!...

En tant lo sol reya espléndit y las músicas tocavan...

«¡L' última! —va dir ell.—La Mónica 's sentí presa en los brassos del seu fill en abrassada suprema... estreta fins á ofegarla... Al afluixarse aquell llas, lo cel se li emboyrá, la música li semblá una riallada horriblement sarcástica... y caygué desplomada als brassos del apotecari, mentres la gent del entorn s' allunyava repetint: ¡Pobre dona!... ¡Pobre dona!...

* * *

Port endins... port endins s' allunyava 'l vaporet que se li emportava 'l fill... Ella, ab un desmay darrera l' altre no 'l veya!... ¡Tant se val!... ¿Qué hauría vist?... Lo vaporet allunyantse .. darrera seu un remolí... després, *ni rastre!...*

Com del pobre soldat que se 'n va y no torna.

CLAUDI PLANAS Y FONT

LO BRUIXOT

(Quadret escrit en finlandés per Pietari Päivä nto, traduhit en alemany per Gustav Lichtenstein y del alemany al catalá per C. B.)

Fa cosa d' uns trenta anys vivía en un poble situat cap al Sud del districte de Uleaborg un pagés, á qui sos vehins anomenavan Viklo, aixó es garsa de mar. Li havían posat aquest motiu perque volía passar per bruixot y fer tota mena d' encantaments. En aquell temps lo poble tenía moltas preocupacions, aixís es que en Viklo tenía molta feyna en son ofici. Conjurava als ossos, llops ó serpents á que ataquessin als homes ó als animals, ó be feya fugir á totas aquellas feras com y quan li plavía, ó, ab altras paraulas, segons li pagavan. Ell se cuydava de fer que tornessen á son amo las cosas robadas, feya tornar bestiá perdut á casa, feya fugir als mals esperits, curava tota mena de malaltías de las personas y de las bestias. Pera mantenir son nom de bruixot ó encantador anava per las nits de Pasqua als estables, tallava trossos d' orella á las vacas y als bens, y fins devegadas de pell de la esquena y arrencava pels del coll y de la qua dels cavalls. Tot aixó ho ficava dins d' un sarró pera inspirar por y pera que la gent se fixés ab ell.

Pero comensá á avansar la instrucció popular fins en aquesta comarca y la consecuencia fou que anés mimvant la anomenada del bruixot. Pero, ab tot, en Viklo aná seguint ab las sevas arts y manyas, anant á visitar per las nits los estables com abans.

La nova generació creya que tot aixó no eran més que bestiesas y havía perdut tota por del bruixot ensemps que la fe en sas arts Per xó no faltava qui tenía encara las preocupacions d' abans y aixís pot dirse que hi havía una mena de lluyta entre las tenebras y la llum.

¿Y es per ventura altra la vida del home?

Un dia de Pasquas alguns joves aixerits del poble prengueren la resolució d' espiar á n' en Viklo pera veure si encara seguía anant als estables y d' atraparlo dins en tal cas. Tal fet, tal dit. Quan se feu fosch una pila se posaren al aguayt pels voltants de la casa d' en Viklo pera veure qué faría y seguirlo. També posaren gent que vigilés en los estables d' aprop, pel cas de que logrés sortir ell de casa sense que ningú se 'n adonés. Tots portavan xiulets, pera que aquell que vejés al bruixot pogués ferho saber á sos companys. Esperaren una bona estona amagats tots ells y ja creyan que s' haurían molestat sense profit. Pero, per allá las dotze de la nit se sentí un lleuger xiulet d' un *Haseluhn* (1). Tots los joves correren cap al punt ahont soná la senyal y aviat foren tots reunits.

Lo jove que havía fet la senyal esplicá que havía vist á n' en Viklo ab un sach sota del bras com se ficava al estable d' una de las casas de pagés d' allá la vora, y llavors ells tractaren de lo que calía fer. Un proposá que tots anessen sense fer soroll cap al estable y que després hi entressen fent fressa, com si fugissen d' algun esperit. Mentres los joves tractarían d' amagarse tot fent crits de por, un ab veu poruga diria que 'l esperit acabava d' entrar. Lo plan aquest fou aceptat y 'ls joves anaren cap al estable sense fer soroll. Quan hi foren molt á la vora, se ficaren dins corrent tant depressa que caygueren los uns demunt dels altres. Al ser dins, tancaren la porta darrera d' ells y posaren guardias pera que 'l bruixot no pogués escaparse.

(1) Aucell. *Tetrao bonasia.*

Després comensaren la següent conversa: — ¿Haveu vist al esperit? preguntá l' un.—Si, jo l' he vist. Volava pels ayres.— Ab una escombra per qua.—Y dos escombretas per alas.— ¿Cap ahont ha volat?—Cap á la banda del Sud.—No, jo l' he vist que tocava á terra y caminava poch á poch.—Sembla que pot presentarse en moltas formas.—Duya un sach negre sota del bras.—Naturalment, ple d' orellas de vacas y de bens —Y de nius de vespas.—Y ossos de persona.—Y una ampolla plena d' argentviu.—Y una aixada trencada á la má per bastó.—Uy! quina por!—Tot aixó li cal. Aquesta nit l' esperit encara ha de fer molt de camí.—Fins á la Laponia —Y demá al matí ha de tornar á ser á la Esglesia.—Y séurehi dins.— Quina por que tinch?—De quí tens por?—Del esperit.—Per qué 't fa por, si ja ha marxat?—Ah! no... jo... he vist...—Be, ¿qué has vist?—L' he vist venir aquí.—Aquí al estable?—Sí.— N' estás segur?—Del tot segur. Precisament avans d' entrar nosaltres he vist que ell se dirigía cap aquí ab un sach sota del bras esquerra.—Donchs millor. Aixís podrém veure d' una vegada á un esperit cara á cara.—Tancarém tots los forats pera que no puga escaparse.—Encendrém llum y 'l buscarém.—

Durant la darrera part d' aquesta conversa, se sentí un soroll en un recó de l' altra banda del estable. Los joves encengueren mistos y un llum que havían dut y comensaren á buscar pel estable.

En Viklo s' havía amagat en un recó ahont estava tot arrupit y d' esquena á la paret.

Quan lo trobaren cridá un:—Uy! aquí 'l tením!—Se sembla á n' en Viklo.—Donchs jo no veig més que una forca de remenar fems.—Ca! No es en Viklo, encara que s' hi assembli. Los esperits se presentan en la forma que 'ls hi plau.—Te alas.—Y un corn ab greix sota del bras esquerra.—No! no es més que un sach brut.—¡Com sab enganyar la vista dels que 'l miran!—

Mentres deyan aixó, tot fent llum, en Viklo no s' atrevía á bellugarse gens ni mica.

—¿Qué 'n farém, donchs, del esperit? preguntá un de la colla.

—Com que per mí te la figura d' una forca de remenar fems, jo li arrencaría una de las punxas; aixís demá veurém

quí es que va á la esglesia coix y d' aquesta manera sabrém quí es l' esperit.—Jo he sentit á dir que á un esperit no se 'l pot matar. Podríam probar si es veritat ó no aixó!—Sí que ho farém!

—¡Ay! No 'm feu cap mal. No soch ningú més que en Viklo! digué aquest que estava tot arrupit gemegant.

—Sentiu l' esperit! També enrahona!—Ara no veig cap forca sino á n' en Viklo.—Jo també.—No vos deixeu enganyar. L' esperit vos ha embruixat los ulls y ha pres la figura d' en Viklo.—Volém examinarlo!—digué un dels joves, y feu sortir á n' en Viklo del recó.

Ja portavan bastons tots. Desseguida que 'l tingueren fora del recó, l' ajagueren á terra, boca terrosa, y comensaren á garrotejarlo. Lo bruixot gemegava y 's cargolava al rebre 'ls cops.

—L' esperit vol escaparse! cridaren alguns y 's posaren á pegar més fort encara.

—Per mor de Deu! No 'm mateu! Jo soch mortal com la demés gent!—feu en Viklo, que cregué ja arribada sa hora darrera, pensant que aquella colla de joves volían talment probar de matarlo pera veure si un esperit pot ó no morir.

—L' esperit te la mateixa veu d' en Viklo! deyan y no paravan de pegar. Per altra banda havían fet veure que pegavan molt que no pas pegat fort.—¿Es de veras en Viklo?—¿Sou, tant mateix en Viklo? Diguéu la veritat.—Soch en Viklo mateix. Aixó es la pura veritat.—¿Donchs cóm haveu vingut aquí aixís? -Jo... jo volía... digué ell entre dents, sense acabar d' esplicarse.

—Tu ets en Viklo, digué un dels joves, y ja ho sabíam desde 'l principi, puig havém estat al aguayt tota la nit perque volíam atraparte en tas malifetas. Ara ets nostre presoner. Ja t' has burlat y enganyat prou á la gent, pero ja s' ha acabat. Farém saber á tothom las tevas manyas y ara tothom se burlará de tú. Després, en cambi, tú podrás ab la teva bruixería fernos tot lo mal que pugas, conjurant contra de nosaltres los esperits y 'ls espectres fent saltar demunt de nosaltres serps, y fent menjar nostras bestias per ossos, llops y totas las feras á qui manas. Pero no t' escaparás aixís com aixís de nostre poder. Vingan cordas!—

Tragueren cordas y lligaren ab una las mans del pobre bruixot, deixant un cap llarch pera poderlo fer seguir.

Lo portaren fora del estable

—¿Pero ahont es lo sach del bruixot?—preguntá un.

—De cap manera l' havía de perdre!

Buscava 'l sach que en Viklo havía tractrat d' amagar aprop del lloch ahont ell s' havía arreconat, tapantlo ab palla.

Lo sach fou trobat.

—Donéume 'l sach!—demaná en Vkilo.

—No som tan tontos!—respongueren sos atormentadors. Y comensaren á buydar lo sach.

Ne sortí tot un munt de cosas.

Hi havía orellas de vaca, trossos de carn seca, pels de bestias, crin de cavall, nius de vespas l... aixís com unas estisoras d' esquilar.

—Qué voleu fer de mí?—preguntá en Viklo.

—Te volém portar de casa en casa y que tothom te veja. Y per tot arreu esplicarém de quina manera t' havém atrapat.

—No, no ho feu!—pregá ell.

—¿Quí 'ns ho pot privar?, li respongueren. Y no 'ns descuydarém d' ensenyar lo de dins del sach. Després veurém lo que cal fer.—

Tornaren á omplir lo sach, se 'l carregá un al coll y marxá tota la colla. En Viklo, vulgas ó no vulgas, havía de seguir á la corda. Aixís fou portat cap a la casa de pagés de més á la vora. Al arribarhi, despertaren á la gent d' allá y 'ls hi esplicaren tota l' historia. Mentrestant, en Viklo havía d' escoltarho tot com un criminal condempnat y aguantar totas las burlas que li feyan y que no eran pocas.

Anaren després á duas altras casas y per tot arreu fent la mateixa broma, arribant al sortir de la darrera á un estany gelat per ahont havían de passar al dirigirse cap á un' altra casa. Pero llavors en Viklo se negá á seguir y s' ajegué á terra, demunt de la neu. Ell pensava, ab gran por, que aviat se faría clar y per res del mon volía que seguissin ab ell aquellas burlas. Com que hagué de tornar á sentir algunas garrotadas, s' aixecá y demaná ab tota humilitat que 'l deixessin en llibertat.

—¿Que 't creus que 'n sortirás tan barato?—li respongue-

ren. Y, com que ell no volía seguir, probaren de portarlo á la forsa. Pero pesava molt y donava estrebadas ab las camas, de modo que 'l tingueren de deixar estar á terra.

Eran á la vora de la *Wàke* (forat fet en lo glas) d' una casa de pagés.

—Ja que fa tantas cosas, lo millor es que 'l fiquém dins de l' ayga—digué 'l que feya de capitá.

—Sera lo millor—respongueren los companys. ¡Tirémlo á l' ayga!

—No 'm mateu—pregá en Viklo.

—No 't salvarán los prechs: has fet massa mal al mon y aquest cástich no es pas massa fort pera tú. Agaféulo!—digué lo capitá fent l' ullet á sos companys. L' agafaren y... xap, ja era dins. Pero l' aguantaren per la espatlla y 'l tornaren á treure.

—Tens encara ganas de volar?—li preguntaren.—Perdonéume la vida!—demanava ell.—No 't tením compassió!—li respongueren.—Li farém tornar á pendre un bany —En sas bruixerías ell també tot ho fa tres vegadas.—Sí, sí! Tres vegadas á l' ayga. Y á la tercera 'l deixarém anar.—¿Cap ahont?—Cap á dins.—Perdó!—feya ell.—Si dius una sola paraula t' ofeguém desseguida. Sota de l' ayga podrás probar de volar. Y l' agafaren y 'l ficaren dos cops dins de l' ayga, tornantlo á treure després á fora.

—Ja que no vol seguir caminant, lo deixarém volar—digué un dels joves. ¿Quí vol anar á buscar un tauló? Un l' aná á cercar y aviat lo portá. Ara li traurém los lligams y li farém passar la fusta per dins de las mánegas, de modo que li vinga per darrera de la esquena y li quedin los brassos estirats, com si anés á volar. Y tan mateix li cal, si ha d' anar fins á la Laponia y tornar aquí, perque ja comensá á ferse clar y als esperits no 'ls hi agrada gayre la claretat. Dit y fet. Lo deslligaren, li ficaren lo tros de fusta per las mánegas y li lligaren després á n' ella los brassos per las munyecas ben ferm.

—Será un esperit com cal, deyan los joves entussiasmats. —Un preciós dimoni, si tingués banyas.—Agafeu las estisoras del sach.—Qué 'n farém?—Las hi posarém al cap per banyas.—¿Cóm ho farém?—Li ficarém las estisoras obertas al través de la gorra y ja estarán arregladas las banyas.—Molt be! Será una cosa preciosa!—

Llevaren la gorra á n' en Viklo, hi feren dos forats, doblaren lo mánech de las estisoras seguint la forma del cap y després ficaren pels forats las duas punxas, y aixís quedaren llestas las banyas.

—¿Qué 'n farém ara del sach encantat?—Tirémlo á l' ayga.—Ab pedras dins.—¿No li farém menjar alguna cosa pera que puga arribar á casa?—¿Qué?—De lo que portava al sarró.—Y després lo deixém en llibertat.—Pero cridará socorro y sería llástima que no 'l pogués veure molta gent.—Li taparém la boca, omplintli ab lo que te al sach.

Y li ompliren la boca ab ingredients del sacot, y després ompliren lo sach de pedras y 'l tiraren dins de l' ayga.

Llavors deixaren anar al pobre Viklo, dihentli ab tó de burla:—Ara, ves cap ahont vulgas, á peu ó volant. Ja tens camas y alas.—

En Viklo 's posá á corre cap á casa seva, perque ab lo bany tremolava de fret.

—Consérvathi bo! Espressions!—li cridavan.—Y dona 'ls bons días á tots los que trobis pel camí.—Y als morts del cementiri, si passas per llá abans d' arribar á casa.—Miréu que guapo que es!—Quinas alas més hermosas!—Y las banyas.—

Tot aixó se sentía lo infelís fugint.

Deixém estar ara á la colla dels joves y seguím á n' en Viklo en son trist camí pera veure com acaba y pera completar lo qüadro de tan curiosa aventura.

Talment lo pobre bruixot feya una fatxa tota estranya. Ab la esquena encarcarada y un parpal passat per las mánegas, ab la gorra al revés y las duas punxas de las estisoras sortint demunt del front com si fossin duas banyas; la boca lligada ab un mocadorot quals puntas volejavan; las galtas infladas—aixís anava 'l bruixot al acostarse tot xop cap a casa seva. Per sort no feya molt de fret, que d' altra manera s' hauría gelat sens dupte. Pero la matinada era prou freda pera que se li gelés la roba molla que duya. També era sort per ell que encara no s' hagués llevat la gent de las casas de pagés, de manera que pogué arribar á casa sense que ningú s' adonés d' ell.

En Viklo tenía á casa seva un germá mut, qui ademés era mitj ximple. Pero tenía molta forsa. Quan en Viklo arribá á la casa, s' hagué de posar de costat pera poderhi entrar. Lo

germá mut ja s' havía llevat: estava vestit y havía sortit á la finestra.

Quan vegé á n' en Viklo passar pel costat de las tancas de las casas vehinas, s' espantá tant que pensá que era 'l diable en cos y ánima. Agafá un garrot y sortí de casa á rebre á aquell mal hoste.

En Viklo tractá de fugir de son germá ximple, pero aquest li corría al darrera com un foll. Era un espectacle curiós; l' un corrent y ballant com una grua, semblant un esperit volador quals alas ab la claror del sol que comensava á sortir hagues-sin perdut la forsa, y l' altre embestintlo ab lo garrot á la má á punt de pegar. Mentres durá aquest estrany ball, los dos xisclavan, sense enrahonar, l' un perque era mut y no podía enrahonar y l' altre perque volía ferse coneixer y salvar aixís la vida. Qui sab com hauría acabat alló si ab la fressa no s' hagués despertat la demés gent de la casa, que aviat atinaren en la cosa y 's donaren pressa á deslliurar al pobre bruixot de las mans del ximple.

La noticia d' aquest fet s' escampá als pochs días per tot lo poble y fou causa de moltas bromas. En poch temps se n' enterá tota la comarca.

En Viklo no 'n rebé altre mal que un lleuger refredat després del bany aquell. Pero 's doná tanta vergonya de sa desgraciada sortida que passá molts anys sense deixarse veure de ningú y sas bruixerías perderen tota sa antiga anomenada.

La conducta de la colla de joves ab lo pobre bruixot sembla una mica massa forta; pero per altra banda las falsas ideas heredadas del temps del paganisme encara estan molt arreladas en lo poble. A la creixent ilustració cal ferlas desaparéixer, y aixó no 's logra ab medis suaus. Son necessaris cops forts. Al ser descuberta la farsa del bruixot, disminuiren molt las preocupacions del poble, essent possible ferlas desapareixer després acultint á medis més suaus que aquells que hagué de tastar en Viklo y altres com ell.

QUADRET

A la falda de sa mare,
guayrant lo foch qu' espurneja,
jogané un nin xarroteja
alegroy saltironant;
l' ávia, que 'l guayta riallera,
en un escambell sentada
prop de l' avi, á la vegada
canta y fila bressolant.

Ha tocat l' Ave-María;
ja tothom calla y escolta;
se sent tancá ab cop y volta
y ressona un *¡bona nit!*
ha posat la barra y balda,
es ell, l' hereu, qui arriva are:
pera somriure al seu pare
fins lo nen xich dexa 'l pit.

Besa 'ls nins tantost arriva;
la barretina trayentse
á persignarse comensa
y ab aquell «pare, si us plau»,

d' un clau abasta 'ls rosaris;
sempre 'n llú la creu daurada,
ran la llar, al mur penjada
com lo sagell de la pau.

Acostats cercan la flama
que 's cargola engelosida,
com lo botó qu' es sa vida
cerca 'l fullám de las flors.
Axí cada nit s' ajuntan
voltant la llar com corona,
boy resant, tot fent rodona
sota aquell dosser d' amors.

Per texirne llansols, l' ávia,
tot resant fila que fila;
mentres que la llar vigila
perque no 'n minve 'l caliu,
del manyoch de la filosa
ne treu lo bri, que 'l capdella
ab l' afany ab que l' aucella
recull brossa per fer niu.

VÍCTOR BROSSA Y SANGERMÁN.

Á JESÚS

Una llansa malehida
punxá fera vostre Cor,
y del fons de la ferida
va brollarne desseguida
la deu vera del amor.

Font de totas la més pura,
lo seu raig may s' ha estroncat;
ella vessa á dolls dolsura,
y retorna la ventura
al que 's troba congoixat

¡Oh Jesús, quina alegría
pe 'l que 's nega en vostre amor!...
jo l' anyoro, puig voldría
véurem sempre, nit y día,
abismat en vostre Cor.

JOSEPH GARCÉS Y CODINACH

LA CADERNERA

Quan Jesucrist en la creu
dalt lo Calvari moría,
la cadernera gentil
aná á ferli companyía.

Allá, ab lo bech, estirant
los claus de sas mans divinas,
las espinas del seu front
y las cordas que 'l cenyían,
va tenyirse l' caparró
ab la sanch de las feridas.

En sa feyna treballant
vetllá á Jesús tot lo día;
y quan no pogué arrencar
ni aquells claus ni las espinas
refilant sobre la creu
li va endolcir la agonía.

Per ço té 'l cap vermellós
la cadernera axerida,
véusaqui perqué es l' aucell
que al Dijous Sant més refila.

A. BORI Y FONTESTÁ.

MORÍ Y FOU ENTERRAT

(Quadret escrit en dinamarquès per Holger Drachmann, traduhit al alemany per J. C. Poestion y del alemany al catalá per C. B.)

Un dia que l' Iwar s' estava abaix á la platja y volía treure de la barca la áncora grossa y nova y sa cadena de quaranta *klafter* (1), de cop la deixá anar y 's posá la má á la esquena.

—¿Qué tens?—li preguntá l' Andreas que l' ajudava en aquesta feyna.

—He fet massa forsa,—respongué l' Iwar prenent alé.

Després tornaren á la feyna ab la cadena.

Això fou, segons alguns asseguravan, la causa primera de la llarga y dolorosa malaltía del Iwar Asmussen, perque «tot lo que es dolent comensa ab una punxada.»

Altres deyan que això eran tonterías: á un pescador sovint li passa que sofreix alguna dislocació ó cosas pitjors; llavors tots haurían de ser esguerrats. No, es que algú li havía donat una mala mirada.

Los pescadors solen tenir preocupacions.

(1) *Klafter*, llargada dels brassos estirats.

Encara hi havía un altre parer. Alló venía del dia de Febrer en que 'ls dos, l' Iwar y l' Andreas, havían caygut á l' ayga, per tombárselshi la barca, á cosa de mitja milla de terra. Passá una hora fins que se 'ls aná á socorre y l' ayga era naturalment freda. L' Iwar era un home fort y no volgué mudarse la roba al arribar á casa, y llavors tampoch volgué ferho l' Andreas.

Al entrar á la primavera foren més fortas las punxadas á la esquena de l' Andreas. Abdós havían estat bona estona dins de l' ayga, y abdós havían quedat xops de la mateixa manera, pero ¿qué calía pensar d' aquella malehida cosa que á l' un se li havía fixat á la esquena mentres al altre no li havía fet res? No, sería tonto, ó cosa de bruixería... Algú li debía haver donat una mala mirada. Lo cas es que ell estava malalt.

La Lene, la dona de l' Iwar, al capdevall lográ convéncel de que 's fiqués al llit. Costá molt lograrho. Perque era un home de pocas paraulas, nervut y tan trevallador que devegadas feya més trevall del que podía. Quan se casaren, la barca era d' ell, las eynas y trastos de la Lene. L' Andreas no tenía part en las ganancias; trevallava á jornal, millor dit, á tant per cent del peix pescat; era un xicot trempat ab cara de salut; la boca era no més que com una ratlla, que may s' obría del tot; encara parlava menos que l' Iwar; per xó es que s' avenían tant No més tenía que una passió: la de ballar pero no més que pel gust de ballar. Res de festeigs á las vespradas. Quan al hostal hi havía ball, ell comensava ab la primera xicota, que hi havía al costat de la porta, tan si era vella com jove, alta ó baixa, y acabava ab la última. Llavors tenía 'l gech moll de suhor y se 'n anava á casa sense entretenirse, s' ageya suhat com estava, dormía sense somniar y 's despertava l' endemá sense mal de cap.

Una vegada havía ballat ab la Lene tres balls seguits. Quan ell la deixá y ella s' assegué, se 'l mirá, somrigué y digué:—Qué estás acalorat!—

Ell mirá á terra y respongué:—A n' aixó jo 'n dich ballar!—

Contra la costum, aquella nit no podía adormirse. S' aixecá y, seguint una idea que de sopte havía tingut, se mudá la camisa de llana. La primera vegada que ho feya y aná be.

No ballaren sovint los dos, perque llavors comensá la llarga malaltía. La esquena de l' Iwar anava malament; á la barca calía trevallar per dos; era precís guanyar diners pel doctor, pel viatje del doctor, pera la medecina; s' havía de vetllar y ademés tot lo de la casa havía d' anar marxant. La Lene y l' Andrea se partiren la feyna sense parlarne poch ni mica. La malaltía aquella feya que la casa encara fos més quieta; no més de tant en tant los gemechs de l' Iwar, y devegadas sos crits á las nits en que patía molt, trencavan la quietut; y després d' aquestas manifestacions del dolor arrencadas á las forsas vitals que s' anavan fonent, la quietut de la casa semblava encara ser major y més pesada.

En la barriada llarga y baixa hi vivían una mitja dotzena de familias. L' Iwar Asmussen tenía lo pis de sota teulada de la banda de darrera, dos quartos petits, separats per una paret de fusta cuberta de paper de quadros. La cuyna era á sota. De la cuyna s' anava per una escala á dalt, y á la escala hi havía una portella molt feixuga ab una anella de ferro molt gastada. Aquesta portella estava sempre tancada desde que la filla única de l' Iwar y la Lene, la petita Mätte-Marie, caminant endarrera caygué un dia daltabaix per lo forat. La noyeta caygué dins d' un cove ple d' arengadas, topanthi per la part més toba, sino la més noble de son cos petit y grassonet. Las arengadas, á lo menos, las de la banda de dalt del cove, quedaren talment xafadas; pero aquell any n' hi havía de sobras d' arengadas. La Mätte-Marie no rebé més mal que 'l susto. Sa esquena no 'n patí gens.

Nou anys sencers havía cruixit aquesta escala ab lo trepitj de l' Iwar, quan tornava ó anava á pescar. Ell posava sas espatllas contra la portella, ab una empenta la aixecava y després la tornava á deixar caure ab cuydado. Ara sa esquena no podía servir pera dur lo peix, ni pera aixecar la portella; ab prou feynas podía estarse en lo llit, curt y ample, ahont la palla punxava per sota y 'ls llensols feyan calor per dalt. De mes en mes s' anava enpitjorant la esquena; s' hi formaren foradets, que 's juntaren fent un forat gros, que tan aviat se tancava com tornava á badarse; durant tot l' hivern semblava que 's burlés de la ciencia del metjete de la comarca y durant l' istiu del metje dels banys; y aixís entrá l' Iwar al segon any de la malaltía, jeyent y escampant una mala olor y 's cargo-

lava com un pobre cuch que espera en va lo gros taló que l' aixafi del tot y d' una vegada acabi sos torments.

¿Per sempre?... Sobre això era que rumiava aquell home, que tant dura sort tenía durant los llarchs dias y durant las nits que encara eran més llargas. Sos parents, com los amichs d' en Job, li havían donat paraulas de consol, consells y máximas piadosas en forma de llibrets que una Societat Benéfica escampava á preus baratíssims en gran número. Lo llibre de oracions encuadernat que ell havía comensat á llegir no 'l podía ja aguantar á las mans, y la Lene llegía tan poch á poch y tan malament, que semblava que probés de cantar lo que no podía llegir. Ab los llibrets en rústica anava millor y 'ls podía aguantar entre 'ls dits. Llegía fins que no podía resistir més lo dolor; llavors cridava una estona, després tornava á llegir y mentresant son cervell cremava tant com sa llaga.

Un dematí cridá á la Lene.

Ab la ungla, una ungla llarga, negra y cargolada, havía fet una senyal á n' aquestas paraulas:—Son cuch no mor, son foch no s' apaga.

—Ben mirat, tu, Lene—digué ell, ¿qué he fet jo que puga ser tant dolent?—

Ella no respongué, sino que 's posá als ulls la má ab la gavineta, que li acabava de servir pera netejar un peix.

—T' he pegat may?—preguntá ell.

—No, prou que Deu ho sab!—gemegá ella, y deixá 'l ganivet pera agafar lo devantal.

—O be á la Mätte Marie, fora de la vegada que deixá escapar lo porch xich?

—No, no!—fou la resposta.

—Potser he sigut un borratxo, ó un jugador...—Ab això perdé las forsas; la má li caygué morta demunt del cayre del llit y 'l llibret aná á parar á terra entre uns quants drapots, las venas que ell s' havía arrencat á la nit.

La dona s' ajupí, agafá 'ls papers y 'ls draps y se 'n aná á la cuyna ahont ho tirá tot al foch. Pero, com espantada de son atreviment agafá 'l paper imprés y 'l posá al escudeller demunt de la filera de plats. Los draps se quedaren al foch y aviat escamparen un fum pudent. Pero la Lene no sentía ja lo fum ni la pudor.

Entre marit y muller no 's torná á parlar may d' alló. L' Iwar no llegí més. Ab una mirada significativa, l' Iwar doná á la Lene las fullas que havía tingut al llit. Son patir aná fentse més gros. Girava 'ls ulls de modo que 'l blanch—no, lo groch de llimona—anava enlayre, cada vegada que las planxas de ferro que tenía á la esquena se posavan ruentas de foch, puig aixís sentía la impressió del dolor. Quan li havía passat l' atach, se li tancavan los ulls y 's quedava com entontit, y tornavan á cremar las planxas de ferro y ell se cargolava pera tornar á quedar entontit. Era una lluyta per la vida, una lluyta ab la fe, una lluyta de mort y no s' acabava may.

—Pobre diable! — feu lo metje. Y 's decidí á dir á la Lena que no hi havía esperansa, ell no podía ferhi res y no volía cobrar més visitas y no calía que l' anessen més á buscar. Això pensava ell que era obrar noblement; pero ell no entengué que la Lene s' enterés d' això ab tanta calma.—Aquesta gent no tenen sentiments,—pensá ell arronsant la espatlla, al pujar al cotxe. La Lene l' acompanyá á fora.

—Al capdevall lo doctor ja hauría pogut dir això abans,—pensá ella.

—Avant,—cridá 'l metje.

—Aquesta malaltía era sense esperansa. Tots ho sabían y á la fi ho digueren també tots; y aixís desaparegué lo pitjor de l' angunia, fora pel malalt.

La mala olor, aquesta olor indescriptible é inoblidable, s' escampava á dalt en los dos quartos, atravessá la portella tancada y com si fos una part del mateix Iwar, com un esperit, baixá sense fer soroll escalas avall y 's deixá sentir fins en los recons de la cuyna. Se feya sentir en los vestits de la Lene y de la Mätte-Marie y l' Andreas se la enduya á la barca, allá s' ayrejava, pera tornar á ficarse al vespre en la llana islandesa.

Pitjor encara que aquesta olor, que al capdevall podía ayrejarse, era lo gemegar de dalt. Los gemechs d' un home tant fort al sofrir los torments de la mort, eran més forts que ell!

Pero fins á n' això pot acostumarse la gent. La Lene tenía los ulls vermells, pero ja havía acabat las llágrimas. En cambi, la Mätte-Marie, la noyeta no las havía acabat encara. La ignoscencia de la criatura feya que no s' anguniés tant; pero

en los dias en que al quarto de dalt anava molt malament, la noyeta s' arrupía al costat del foch ab lo curt devantal devant de la cara.

Si llavors l' Andreas passava per devant de la porta oberta y veya á la noyeta plorant aixís, entrava, li apartava 'l devantalet dels ulls ab sa má grossa, bruta y coberta de greix y escata de peix, li agafava la maneta toba y gens neta, y li deya:—Mätte-Marie, vina, aném á veure al porch, ¿vols?—

Y se 'n anavan á baix á l' altra banda de la casa, ahont hi era la cort que estava dividida en parts quadrangulars com están posadas las fossas en los cementiris.

Allá també s' hi sentía fetor, naturalment. Pero l' ayre fresch de la platja s' hi barrejava y, ademés, aquesta fetor ja era sabut de que venía y que no era cap mala cosa.

S' estavan allí 'ls dos parats, sense dir res, y contemplavan com lo porch gros y gras, ab tacas al costat d' una de las orellas, se fregava en las pots y de tant en tant semblava que 'ls hi fes senyals movent sas llargas, claras y aristocráticas pestanyanas. Y mentres los dos, cada hu entre sí, pensava en lo temps y en la eternitat, en penas y desgracias, lo porch ficá las duas potas de devant dins del óbit y furgant ab lo morro aná roncant son tranquilisador:

—Uf, uf! Menjém y bebém que demá haurém de morir.—

Aixís á lo menos ho interpretá l' Andreas, si be que no ab las mateixas paraulas. La idea era aquesta.

La Mätte-Marie s' aixugá las llágrimas y burxá lo nas del porch ab una palla. Pel porch era una broma pesada aixó, pero sos gestos feren esclafir á riure á la noya; pero 'l porch desseguida doná un tom y tot enfadat se 'n torná á son dormitori.

—Uf, uf!—

Y llavors feu petar una orella contra l' altre, com los homes quan plegan las mans, y després s' adormí y no 's cuydá més de tot alló.

Adalt al quarto de sota teulat cada vegada anava pitjor. Durant las llargas y quietas nits d' hivern sense lluna, aquestos crits atravessavan los vidres de la finestra coberts de glas y per tota la casa y també en las vehinas se sentían. Llavors s' obría de tant en tant una porta y sortía algú á escoltar. Tres ó quatre homes se juntaren sota de la finestra de l' As-

mussen; digueren entre ells algunas paraulas y totseguit entraren á la cuyna, ahont los rebé la Lene ab los ulls vermells y llabis y barba tremolosos.

Pujaren tots plegats á dalt, al quarto ahont demunt de la calaixera hi havía un llum de petroli que feya molt fum y l' Iwar se cargolava al llit. S' havía de mudar la roba d' aquest; ell no sabía estarse quiet y calía aixecarlo del llit. Los quatre homes agafaren un per cada punta lo llensol y aixís l' aixecaren ab tot lo cuydado de que 'ls marinos son capassos. L' Iwar teya grans gemechs de dolor.

Quan tornaren á baix y s' estavan demunt de la lluhenta neu, sobre de la qual lo cel formava sa blava volta, l' un darrera l' altre se posaren la má á la esquena, pero no digueren res. Se 'n tornaren á casa; mes era possible que se 'ls tornés á necessitar á la nit; puig «l' Iwar havía de ser girat, lo pobre!»

Després hi hagué consell de familia. Ja 's comprenía que era precís.

Després d' una nit de vetlla, en que 'l malalt s' havía trobat més malament que may, al dematí la Lene doná café als quatre vetlladors. S' estavan á la cuyna ab las mans blavas de fret, ab las tassas que fumavan á la falda y alternant bufavan los dits y las tassas.

La Lene digué:—Que 'l bon Deu se 'l enduga aviat!—

Un altre digué:—S' han vist cassos de gent que encara estavan pitjor y n' han sortit. Si pogués venir la senyora Aspegren...—

Era la curandera (1) de l' altra banda del Sund, algunas millas terra endins.

—Es massa cara!—digué un.

Lo primer respongué:—Es cuestió d' arreglarho. L' Iwar may s' ha quedat endarrera sempre que s' ha tractat d' ajudar á un de nosaltres. ¿Quant pots donar tú, Lene?

—Jo no puch donarne més que cinch!—digué ella desseguida.

—Es molt poch. Ella no 'n fará pagar menos de trenta cinch, en aquet temps. Haurém d' esperar una temporada!—

Passá un mes. L' ayre no era ja fret, comensaren las pri-

(1) *Weise Frau,* literament *dona ó senyora sabia.*

meras senyals de la primavera; las plantas germinavan molt depressa.

També l' Iwar anava depressa cap avall.

Llavors s' embarcaren los quatre homes, l' Erik Skammelen, en Knud y 'ls germans Karl y Christian Nörregaard per anar á buscar á la curandera.

Tornaren l' endemá, aixecaren de dins la barca un feix de mantas y ab gran cuydado lo posaren demunt de la sorra.

Era Madama Aspegren.

La curandera se tragué los abrichs y 'ls aná donant pessa per pessa als pescadors sense mirársels. Ells l' acompanyaren ab gran respecte, com molts criats fan, cap á la casa.

Era una dona petita, magra, vestida ab un excés de netedat, ab una gran caputxa de tafetá emboatat, á sota cabells de color fosch y lluhents y uns ulls petits y brillants com los d' un aucell, ó potser millor com los d' un aucell dissecat, perque semblava que no 's bellugavan gens.

La Lene la esperava á la cuyna y li besá la má que la Madama mateixa li allargá.

No teu cap pregunta, sino que mirá la escala.

—Es á dalt!—digué la Lene ab veu baixa y pujá ensenyant lo camí.

Los homes se juntaren al costat de la porta y esperaren sense dir un sol mot.

Las duas donas baixaren. La Lene tenía la má devant dels ulls. Aquesta vegada quan l' apartá la tenía tota molla de llágrimas.

La Madama Aspegren senyalá la llar ahont hi bullía la cafetera. La Lene entengué desseguida lo que volía. La curandera s' assegué demunt de la banqueta (1) ab la tassa fumant á la má y begué 'l café ab glops llarchs y rosegá 'l sucre candi negre, mentres lo vapor li voltava 'l cap com á una sacerdotissa del paganisme. Ningú s' atrevía á dir res, pero tots esperavan ab visible ansietat.

La tassa ja era buyda; la doná á la Lene, fent un moviment ab lo cap; fou entés y per segona vegada voltá 'l fum á

(1) *Haublock,* literalment vol dir lo tronch que serveix pera picarhi ó tallarhi quelcóm demunt.

n' aquella nova Pitonisa, mentres lo sucre candi cruixía entre sas dents com un nas que rosega una fera.

Llavors la Lene digué, dirigintse als homes:

—Madama Aspegren diu que es massa tart, ¿no es veritat?—

La curandera senyalá que sí ab lo cap, apartá la tassa, agafá sas fandillas per la banda de baix y las aixecá. Feu lo mateix en lo primer y segon enagos (1) de mitja llana. En lo tercer, que era groch y de llana hi duya una butxaca; de dins de la butxaca ne tragué l' una cosa derrera l' altra: un capdell de cordill, unas estisoras, unas betas de llana, un manat de cebas, unas claus, una ampolleta ab un tap de suro atravessat per un canó de ploma y al capdevall una capseta com las que serveixen per ungüents. Totas aquestas cosas se las aná arrenglerant demunt de la falda. La Lene y 'ls homes s' ho miravan ab una quietut que semblava preguntar quelcóm. Llavors la Lene seguí:—Madama Aspegren, ha dit que 'l doctor, que ell,—á l' Iwar—l' ha tractat durant massa temps .. ¿no es veritat?—

Se sentí com un rondinar y bellugar las pesadas sabatas.

La Madama Aspegren senyalá que sí.

La Lene seguí dihent:—Ara ella no pot més, ara ella no pot més que...—

La Lene s' aturá y mirá á la curandera. Pero aquesta no deya res, tenía las mans demunt de las cosas que havía tret de la butxaca y mirava dret á dret d' ella.

—¿Pot Madama Aspegren tréureli 'ls dolors?—preguntá l' Erik, lo més valent dels homes.

A la fi, la curandera obrí la boca, pero sense bellugar los ulls, ni mudar gens la expressió de sa fesomía, digué ab veu forta:—Puch deixarlo morir!—

Ells se miraren una estona durant alguns minuts; pero la paraula ja era dita, era l' Orakle que havía parlat.

La cosa ja estava resolta; ningú hi posá cap reparo; cada hú rumiava per ell sol. Llavors se sentí un lleuger plorar.

La portella havía quedat oberta. En los esglahons de dalt de la escala estava asseguda la Mätte-Marie y plorava tot apretantse 'ls ulls ab las munyecas.

(1) *Unterrock* vestit de sota

Al tornar d' estudi la noyeta s' havía quedat dins de casa y s' havía amagat á dalt, pensant que s' hi tractaría de cosas importants. Li donaren dos terrossos de sucre candi y li manaren que sortís y anés á jugar ab lo porch. Ella pará de plorar, pero no volgué allargar la má de cap manera á n' aquella senyora.

Després tornaren á marxar en la barca los quatre homes, ab bon vent, tornant la curandera á l' altra banda del Sund.

L' Andreas torná un xich tart de pescar. Pel camí de casa, al passar pel costat de la cort dels porchs, trobá á la Mätte-Marie ocupada ab la palla. Lo porch roncava tant fort com podía. La noya reya á tot pler.

—Bon dia, petita Mätte-Marie!

—Bon dia, Andreas!—¿Com va? He trobat la barca de l' Erik tota plena de gent y 'm sembla...—

Llavors la noya deixá caure la palla y comensá á plorar.

—¿Qué potser... ha mort l' Iwar?—preguntá l' Andreas.

—No, pero la senyora forastera ha vingut, y ara 'l pare ha de morir, y jo era dalt al quarto, y he tingut molta por de que fes algun mal al pare...—

Y 's posá á plorar més fort.

—Quédat una estona més aquí, Mätte-Marie!—digué l' Andreas. Y al arribar á la primera porta del carrer ficá 'l cap endins y demaná á la dona que vigilés á la noyeta.

La dona se 'l mirá ab un ayre significatiu.

—Sí, la han duta y ara acaban d' entornársela. Diu la Lene que jo l' ajudaré quan lo renti y 'l vesteixi.

—¿Qué es mort?—preguntá l' Andreas.

—Sí, ha mort!...—

L' Andreas marxá á corre-cuyta. Entrá de cop á casa de l' Asmussen. Lo sol s' acabava de pondres. La Lene estava tota arrupida ab una estella encesa al devant del armari de la cuyna ahont hi tenía la roba blanca.

—Ay, Deu meu! Quin susto m' has dat, Andreas, entrant tant de sopte.

—¿Ha mort l' Iwar?

—No, pero...—

S' aixecá ab una camisa de fil neta al bras. Apartá la llum y allisá la camisa.

—M' entens Andreas? Ha estat aquí...

—Sí, ja ho he sabut. ¿Quan n' ha fet pagar?

—Trenta dos! Per menos no volía venir. Pero ara també tindrá remey!

—¿Remey?

—Sí, tan mateix Li treurém los dolors. ¿Veus aquesta capsa d' ungüent? Donchs s' ha de untar la camisa, aixís, veus. Quan ell se posará la camisa, li pararán los dolors y podrá asséures. Alashoras tindrá ganas de llevarse, m' entens? ..

—No!..

—Sí. ella ho ha dit. Ell tindrá ganas de llevarse y nosaltres havém de fer veure com si l' ajudessem. Quan ell voldrá posarse de peus á terra, s' adonará de que está molt mal y llavors li dirém que...—

L' Andreas se la mirá fit á fit.

—¿Qué?...

—Que tot está llest, que ella l' ha deslliurat. Y llavors... llavors morirá molt tranquil!—

L' Andreas mirá á terra devant d' ell y després cap al costat.

—Talment es lo millor per ell.

—¿No es veritat?—preguntá la Lene.

Després d' aixó pujaren los dos á dalt. Ell al devant ab la llum, ella darrera ab la camisa, la capseta y un gerro d' ayga.

L' Iwar geya. La llum li aná als ulls que ja tenían la mirada vidriosa. Los obrí ab expressió de cansament interromput.

—Iwar!—digué ella, y li acostá la camisa.

—¿Qué es aixó?—digué ab veu débil.—¿Ja 'm voleu vestir? ¿No podeu esperar? ..—

Li mudaren la camisa com si fos una criatura. Contra sa costum no gemegá.

—Aviat estaré be; ¿no ho creyeu?... Aixó 'm va be!—feu ell.

Encara gegué una estona; llavors doná á coneixer que volía aixecarse La dona y l' Andreas se miraren y l' agafaren un per cada bras. Ell caygué endarrera, se girá y digué ab veu baixa:—Tot ho he sentit. Vos haveu descuydat de tancar la portella avuy!—

La dona y l' Andreas se miraren com duas criaturas que han sigut atrapadas mentres robavan sucre.

L' infelís que s' estava morint, sense que en sa feble veu s' hi notés gens d' amargor, digué:—¿Vols tu seguir donant també a l' Andreas vinticinch *öre* per corona? (1) Jo crech que sería fácil...—No acabá sino que feu:—Ayga!—

La Lene se girá y agafá 'l gerro. Ab aixó tocá 'l llum; s' apagá y caygué á terra. En mitj de la fosca se sentí un crit agut. L' Andreas palpá á son voltant buscant mistos y topá de cap ab la Lene. S' apartaren; ella gemegá, ell renegá ab veu baixa y al capdevall se recordá l' Andreas de que tenía 'ls mistos á la butxaca.

Quan lo llum fou encés l' Iwar estava agegut ab la boca badada; l' un ull tancat, l' altre molt obert; las mans tenían los dits cargolats y ensorrats en lo cobrellit. Ja havía fet un tros de camí per entre las grans tenebras.

—Ara es mort!—digué l' Andreas.

Y entre ell pensava lo que s' hauría pogut estalviar si la curandera no hagués vingut. La Lene estava asseguda á la cadira del costat del llit y passava la má demunt del cobrellit allisantlo.

Morí y fou enterrat.

Desde bon matí hi havía una humitat suau al ayre. Al sortir lo sol s' havían format nuvols risats y de color pronunciat posantse al voltant de la vermella esfera, com lo risat julivert al voltant d' un plat de talls de pernil. Lo sol havía tornat á desapareixer y 'ls nuvols també y 'l color del cel demunt la platja era un cendra igual y tétrich. Caygué una lleugera pluja y l' herba y las matas que treyan fullas absorbían la humitat y lo mateix feyan los gechs dels marinos, los barrets enquitranats y 'ls paraygas de coró. Era temps de primavera, temps de fertilitat y temps d' enterraments.

Dos carros y 'l cotxe de morts, lo cotxe de portar mercaderías del hostaler, pintat de neu, s' aturaren devant de la casa. L' hostaler, lo pilot, l' empleat de la aduana, alguns trevalladors y 'ls pescadors, en una paraula: tothom s' havía reunit. la cuyna havía sigut desembrassada y allí hi havía la caixa del

(1) Una corona = 100 öre = 1'30 ptas.

mort demunt de dos tronchs de fusta y dins de la caixa hi geya l' Iwar y rebía visitas. De primer las havía rebut á dalt al quarto; pero com lo quarto del costat servía de menjador y com l' Iwar no estava embalsamat com los prímpceps, y com se sentía aquella fetor... breu, s' havía cregut que era convenient baixarlo abaix. Per lo mateix motiu s' havía cregut convenient tancar la caixa més aviat de lo que se solía fer en altres casos. Perque aquest bon temps que 'ls pagesos benehían, tenía en sí quelcóm sofocant y no renovava l' ayre de las petitas habitacions ahont seguidament s' hi entrava ab la roba molla y ahont las coronas, las moltas coronas, també feyan una forta olor. No era pas que ningú 'n sentís molestia; no eran homes de ciutat; pero 's cregué que era millor ferho aixís.

Lo ferrer, que sempre estava de bon humor, fou qui havía fet decidir la cosa.

Atravessá 'l portal ab son gech de color de castanya y d' una filera de botons, y, ab sas calsas negras, apretá la má de la Lene dihent:—Sí, era lo millor!—Passá la má pels cabells de la Mätte-Marie y preguntá:—¿Ahont heu posat al Iwar?—

La Lene senyalá que á dalt.

—Sí, me sembla que ja sento la olor!—

Al cap d' una estona baixá 'l ferrer del quarto ab un tros de vianda á la má y digué:—Escolta, ¿no sería millor que 'l baixessem?—

Aixís se feu. Y al cap de poch, los qui estavan á dalt asseguts y menjavan y bebían, sentiren los cops de martell á la cuyna.

—Ara tancan á l' Iwar!—digué 'l ferrer ab la boca plena.

Lo vell pilot plegá las mans al voltant de son vas de cervesa y digué:

—No es pas massa aviat!—

Y tots los que estavan asseguts menjant, trobaren que tenían més gana. Y allá dalt se menjá molt be, y també 's begué cervesa, y un després del altre, los pescadors novament arribats pujaren á dalt (la portella avuy havía sigut treta) y tots parlaren de l' Iwar com d' una persona present, d' un company, que encara estés entre ells. Y fora del tot no ho era pas.

L' Andreas anava d' una banda á l' altra, sense dir res, com sempre, ab sa boca que era una sola ratlla y una corbata negra, ben mirat sols una cinta estreta, y omplía 'ls gots d' aygardent. Lo ferrer comensá á esplicar historietas ningú 's preocupava d' aquesta mena d' ayre d' enterrament; tots pensavan, y aixís ho deyan, que ara l' Iwar estava molt millor que feya molt de temps.

Y després aparegué la Lene á la porta, molt groga ab son mocador negre de cotó, de viuda. Feu un senyal al ferrer, y 'l ferrer s' aixecá y digué:—Vaja, Lene, aném!—

Baixaren y 'ls més próxims á la familia feren passar ab alguna pena l' Iwar al través de la estreta porta y després s' arrengleraren tots darrera dels que portavan lo mort y la comitiva marxá.

Darrera del mort hi anava la Lene ab la Mätte-Marie á la má La noveta duya també un mocador negre: las puntas del mocador li arrossegavan per darrera y cada vegada que la noya se girava pera veure que es lo que tocava ab los talons de sas botas novas, la viuda li apretava la má y ab un lleuger moviment del cap li donava á entendre que tingués lo mocador devant dels ulls Això es lo que feya ella mentres la comitiva atravessá 'l poble.

Tothom era per las portas ó á las finestras. Las banderas eran á mitj pal y hi havía boix escampat devant del jardí del comerciant.

Al sortir del poble s' aturaren. L' Iwar fou pujat al cotxe y dos pescadors hi pujaren també pera cuydar de las coronas. La comitiva se repartí en los carros de banchs y deprés anaren marxant per la pujada, cosa d' una milla, cap á l' Iglesia, en mitj de la lleugera pluja que aviat se transformá en una boyra blava que tapá l' Iwar y la comitiva á la vista dels que s' havían quedat endarrera.

Al vespre la Lene y l' Andreas eran á baix al costat de la cort.

L' Andreas havía rodat ab la barca com si busqués algú. La Lene no se sentía be á la cuyna. La Mätte-Marie havía rebut permís pera anar ab la canalla de la vehina; no se 'n volía anar de cap modo al llit abans de la Lene. La criatura sols havía tingut por del mort quan ja se l' havían endut de casa.

La Lene y l' Andreas estavan, donchs, al costat de la cort.

—Donchs ¿com anirá are, Andreas?—digué ella, mitj no gosant.

—Sí, ¿cóm anirá?

—Quedará sent los vinticinch per corona com abans? O be?...—Y s' aturá.

—¿Volía dir l' Iwar... queicóm?...—preguntá ell.

Ella 'l mirá y li allargá la má.

Ell feu lo mateix.

—Quan haja passat lo temps degut!—digué ella en veu baixa.

—Sí, més aviat no estaría bé!—respongué ell.

Després se deixaren anar las mans y 's tornaren á mirar.

—Uf, uf!—feya 'l porch.

Era cosa feta.

A MON ESTIMAT FILL JOSEPH MARÍA

AB MOTIU DE SA PRIMERA COMUNIÓ

Aixís com lo sol deixonda
las tenebras del espay
y de llum la terra enronda
y ab amor las flors feconda
y á las aus las causa esplay;

Aixís lo Sant Sacrament
que va á ser per tu rebut,
iluminante expiendent,
obrirá ton pensament
á goigs que no has conegut.

Y aclarint ton pur esprit
(poncella encar' no esclatada)
veurás náixer una aubada
de la qu' es sol infinit
l' Hóstia Santa consagrada.

Per això, al dignarse entrar
Jesu-Crist, desde l' altar
dins ton pit, ab tot fervor
Dígasli:—¡Deu y Senyor,
feu que vos sápiga amar
ja que 'm donéu vostre Cor!—

JOSEPH M.ª VALLS Y VICENS